

Historiana: Euroopan historiaan verkolla

Riitta Oittinen

Viimeisimpiä Euroopan historiaa käsitteleviä verkkohankkeita on Hollannin opetusministeriön starttirahalla käynnistetty *Historiana – your portal to the past*. Se julkistettiin marraskuun lopulla Euroclion (European Association of History Educators) 20-vuotispäivillä Euroopan parlamentissa Brysselissä.

Julkistamistilaisuuden keskustelupaneelia emännöi latvialainen europarlamentaarikko Sandra Kalniete (Euroopan kansanpuolue). Hänen historiakiinnostuksestaan kertoo myös jäsenyys epävirallisessa parlamentaarikkoryhmässä (Reconciliation of European Histories Group), joka keskittyy entisten kommunististen maiden historiaan.

Historianan tavoitteena ei ole toimia oppikirjana vaan tarjota erilaisia näkökulmia ja vertailevaa materiaalia historianopetuksen tueksi. Se ei yritä esittää yhtenäistä tarinaa Euroopasta, vaan tarjota kehykset maanosan yhteisen historian ymmärtämiseksi. Julkistamistilaisuudessa korostettiin dialogia, erilaisten tulkintojen ja perspektiivien esilletuomista. Toinen tärkeänä pidetty asia oli yksinkertaisesti herättää kirjojen lukemista tylsänä pitävien, mutta tietokoneella mielellään surffailevien oppilaiden mielenkiintoa historiaan. Kolmanneksi tähdennettiin *Historianan* auttavan digitaalisen osaamisen kehittämisessä. Esille tuotiin myös *Historiana* keinona opettaa oppimista. Mainittiinpa yhdessä puheenvuorossa myös sosiaalisten ja kansalaistaitojen kehittyminen. Melko paljon toiveita ja odotuksia yhdelle sivustolle.

Yhtään ensikäden oppilasnäkökulmaa tilaisuudessa ei kuultu. Jotain käsitystä siitä saadakseni keskustelin riikalaisen opettajan, Szintra Liepinan kanssa. Hän oli jo ehtinyt testata *Historiana* omilla oppilaillaan, niin että he tutkivat sivustoa vapaa-aikanaan. Liepinan mukaan vastaanotto oli ollut innostunutta, eivätkä oppilaat väsyneet klikkailemiseen – päinvastoin kuin minä. Klikkauksukuvakkeita ja osioita on nimittäin melkoisesti, ja kestää jonkun aikaa hahmottaa erilaisten otsakkeiden logiikka ja mahdollinen liittyminen toisiinsa. Aiheiden välillä voi toki hyppiä uteliaisuutensa ja makunsa mukaan. Toinen vaihtoehto on yrittää edetä kohta kohdalta, kuten yleisestä yksityisempään. Yläpalkin kohdista ”teemat”, ”paikat”, ”ihmiset” ja ”lähteet” voi klikata ensin kunkin osion määritelmän ja edetä siitä asiakokonaisuuden tarkempaan sisältöön.

Ideana on, että juuri teemat auttavat oppilaita – ja opettajia – tarkastelemaan asioita muusta kuin kansallisen historian näkökulmasta. Sivuston kohdan ”teema” seitsemän alateemaa ovat ”konfliktit ja yhteistyö”, ”ideat ja ideologiat”, ”elintavat ja vapaa-aika”, ”muuttoliike”, ”oikeudet ja velvollisuudet”, ”työ ja teknologia” ja ”ympäristö”. Kukin näistä kohdista selitetään lyhyesti, ja aihetta syvennetään osa-alueilla. Esimerkiksi ”vapaa-ajan” yksi alakohta on ”massaviihde”. Se sisältää tällä hetkellä tapaustutkimuksen jugoslavalaisesta jalkapallosta ja linkin vanhoihin venäläisiin värivalokuviiin, jotka on ottanut Sergei Prokudin-Gorski. Hänen kokoelmansa löytyvät verkolta monesta muustakin paikasta, tosin paremmin dokumentoituina ja taustoitettuna.

Teemojen lisäksi sivustolle on rakennettu aikajana. Kohdassa ”paikat” puolestaan löytyy Google-karttoja, johon on merkitty esimerkiksi uhanalaisia monumentteja, taistelulenttiä ja maailmanhistorian suurimpia kaupunkeja. Muiden kotisivujen tapaan *Historianakin*

tarjoaa linkkejä lisätiedon pariin, kuten Yhdysvaltain kongressin kirjastoon.

Tällä hetkellä sivustoilla on myös muutamia asiasanoja (kaupungistuminen, urheilu ja integraatio, sodan kustannukset, rajat ja konfliktit). Niitä klikkaamalla ei toistaiseksi päädy mihinkään sisältöön, lukuun ottamatta jalkapalloaiheisia kuvia Ruud Gullitista, Marco van Bastenista ja Mesut Özilista. Lisää henkilöitä minielämäkertoineen esitellään erillisessä osiossa ”ihmiset”. Mukana on muun muassa roomalaisia keisareita, yhdysvaltalaisen poliitikkojen puheita, salamurhattuja hallitsijoita, tutkimusmatkailijoita ja kylmän sodan avainhahmoja. Esimerkiksi Konrad Adenauerin yhteyteen on linkitetty hänen puheensa Euroopan integraatiosta. Esiteltujen henkilöiden galleriaan on otettu kolme naista, äiti Teresa ja Emmeline Pankhurst ja Margaret Thatcher. Tämän perusteella hankkeen parissa työskentelevän Geert Kesselsin näkemys siitä, että sukupuolta ei käsitellä erillisenä kysymyksenä vaan että se lävistää koko *Historianan*, ei ole vielä toteutunut.

Kuten edellä kerrotusta käy ilmi sisältö on hieman sekavaa ja osin satunnaista. Tämä on ymmärrettävää kun tekijöitä on paljon. Lyhyet tekstit luonnollisesti vain raapaisevat aiheita. Paljon on kiinni siitä, miten materiaali toimii opetuksen ja opetusmateriaalin yhteydessä. Historiaan kun kytkeytyy monenlaisia kiistoja ja intohimoja. Tähän liittyen sivustojen melko kevyt dokumentointi saattaa osoittautua ongelmalliseksi. Esimerkiksi klikkausketju *lähteet > kokoelmat > seinämaalaukset > Belfastin seinämaalaukset* näyttää kolmisenkymmentä valokuvaa, muttei kerro niiden lähdetietoja. Kuvaaja on mainittu vain osassa kuvia, joten ei ole mahdollista päätellä, onko kyseessä yhtenäinen kokoelma vai jollain muulla perusteella *Historianaan* varten kerätty lajitelmä. Visuaalisen materiaalin *copyright*-tiedot puuttuvat monista muistakin kohdista. Tämän ohella sivustot käyttävät – monien muiden verkkosivujen tapaan – tutkimustietoa siihen mitenkään viittaamatta. Tilaa verkolla toki olisi, ja viitteille ja lisälukemiselle voisi luoda oman, kokonaisrakennetta haittaamattoman osion. Varsinkin kiistanalaisten tulkintojen kohdalla jonkinlainen kirjallisuuteen viittaaminen voisi olla erityisen tarpeen.

Sivustojen rakenteesta johtuen välillä on vaikea hahmottaa, missä kohdassa informaatioketjua on, ja mitä on vielä katsomatta. Toimimattomat linkit saattavat tällä hetkellä myös vähentää perehtymisintoa. Sitä ei myöskään lisää, että jotkut klikkaamiset puolestaan päätyvät tyhjiille tai puolivalmiille sivuille. Esimerkiksi lähdeaineiston yhteydessä oleva kohta ”opetus ja oppimisasiideoita” sisältää vasta *lorem ipsum* -tyyliset otsikot, jotka osoittavat tulevien materiaalien paikkoja.

Koska sivusto on testausvaiheessa, siitä ei ole mielekästä tehdä lopullista sisällöllistä eikä toiminnallistakaan arviota. Toki jo nyt voi melkoisella varmuudella sanoa, ettei esteettön sisällöntuotanto (*web accessibility*) vaikuta olleen asialistan kärjessä. Myös yksikielisyys asettanee käytölle rajoituksia. Julkaisemistilaisuudessa englanninkielisyyttä pidettiin myös etuna: se voi auttaa diginatiiveja oppimaan uutta kieltä. Julkaisemistilaisuudessa esiin tuotu, elinikäisen oppimisen hengessä esitetty ajatus historiasta kiinnostuneista eläkeläisistä *Historianan* aktiivikäyttäjinä saattaa perustua jonkun verran toiveajatteluun.

Tällä hetkellä kiinnostuneita peräänkuulutetaan ja etsitään osallistumaan *Historianan* ideointiin ja työstämiseen. Sivulla on jopa elektroninen palautekaavake yhteydenottoa varten. Siihen voi tehdä huomioita teknisestä toteuttamisesta, opetuskokemuksista ja itse sisällöstä. Eri mieltä olevien toivotaan ottavan yhteyttä ja kertovan oman, historiallisella todistusaineistolla tuetun näkökulmansa. Epäselväksi jää, miten prosessi käytännössä etenee, mutta kaikki sivustoilla julkaistu materiaali läpikäy toimituskunnan hyväksymisprosessin.

Historianaan on tähän mennessä osallistunut yli 40 maata, myös Euroopan ulkopuolelta. Taustavaikuttajien ohella sivustoilta löytyvät myös kansainvälisen työryhmän jäsenten nimet, neuvonantajista toimittajiin. Mukana on historian ja koulutuksen asiantuntijoita.

Nimeltä mainittuja suomalaisia ovat Hanna Kokkonen ja Otso Kortekangas. Molemmat ovat tuottaneet sivustolle yhden osion, Kokkonen suomalaisista sotalapsista ja Kortekangas saamelaisten assimilaatiosta. Nykyisin tukea *Historianalle* antavat muun muassa Anna Lindh -säätiö, Open Society, Euroopan komission Elinikäisen oppimisen ohjelma ja Norjan ulkoministeriö.

Sivuston PR-puoli toimii jo: *Historiana* sai vuonna 2011 Euroopan neuvostolta palkinnon (*the Council of Europe North-South Centre's World Aware Education award*). Lisäksi se vastaanotti Brysselissä marraskuussa 2012 audiovisuaalista oppimista promovoivan MEDEA järjestön ”Eurooppalaisen yhteistyö palkinnon”, joka on yksi järjestön vuosittain jakamasta viidestä palkinnosta. Jälkimmäisen takana on muun muassa Euroopan komission koulutuksen ja kulttuurin pääosasto. Mikäli lukijalle syntyy vaikutelma, että yksi hankkeen rahoittajista olisi tavallaan mukana palkitsemissa itseään, se on oikea. Varsinainen onnistuminen testataan vasta käytössä. Pelkästään opetussuunnitelmat ja pedagogiset perinteet vaihtelevat Euroopan sisällä hyvin paljon. Ongelmallisia kysymyksiä voivat kielenosaamisen ohella olla tietokoneelle pääsy sekä sen käyttövalmiudet.

Euroclio

<http://www.euroclio.eu>

Historiana

<http://historiana.eu>

Materiaalia Euroclion Historiana-tilaisuudesta Euroopan parlamentissa marraskuussa 2012.

Riitta Oittinen on VTM.